

stockholmskällan

Den första februari 2006 invigdes Stockholmskällan högtidligt i aulan på Kungsholmens gymnasium. Journalisten och författaren Maja Hagerman uttryckte sin entusiasm inför möjligheten att på Internet kunna ta del av historiskt källmaterial. Stockholms skolborgarråd Erik Nilsson var imponerad av samarbetet och invigde Stockholmskällan genom att avfyra ett rejält guldregn.

Artikelförfattare: Ingrid W. Severin och Ulrika Malm

Stockholmskällan är en webbplats med en databas som innehåller fotografier, ritningar, kartor, statistik och litteraturtips, allt med den gemensamma nämnaren – Stockholm. Det är Stadsarkivet, Stadsbiblioteket och Stadsmuseet som tillsammans

presenterar material om Stockholms historia. Utrednings- och statistikkontoret, USK, bidrar med statistik om hur livet har gestaltat sig i staden. Utbildningsförvaltningen har lett projektet eftersom webbplatsen i första hand vänder sig till elever och lärare i deras arbete.

Kultur arv för unga och gamla

De flesta barn och ungdomar är idag välbekanta med Internet. Där söker de information och där kommunicerar de med sina kompisar. Det är angeläget att vi som kultur arvsinstitutioner finns med på denna arena om vi på ett bra sätt vill kunna »kommunicera kultur arv« med dagens unga.

Det gäller att skapa något som väcker intresse, som är lätt att använda och som inspirerar till att se på staden med nyfikna ögon och ger en lust att besöka arkiv, museer och bibliotek för att lära sig mer.

Stockholmskällan är inte enbart tänkt som ett verktyg för skolan. Många människor är intresserade av Stockholm och stadens historia, både professionellt och för eget nöjes skull. Meningen är att Stockholmskällan ska vara intressant för alla som vill veta något om stadens historia.

I Stockholmskällan publiceras ett urval av det material som finns i arkiv, bibliotek, museum och USK utifrån:

- Förfrågan av elever och lärare.
- Gemensamma teman som belyser en speciell plats eller ett ämne, t.ex. Slussen.
- Institutionernas egna val.

Palatset Makalös brand 24 november 1825. Målning av Axel Fredrik Cederholm, Stockholms stadsmuseums samlingar.

Som ett smakprov på vad som finns i Stockholmskällan kan nämnas: väderstatistik för de senaste hundra åren, antal passagerare i Katarinahissen 1906-1970, historiska kartor, fotografier, föremål och arkeologiska fynd, litteraturtips, tips på webblänkar, porträttrullor över frigivna straffångar från Centralfängelset på Långholmen, förhörprotokoll och mantalslängder.

Meningen är att Stockholmskällan skall fungera som ett inspirerande verktyg i undervisningen i flera olika ämnen och på många olika sätt. Materialets bredd gör det möjligt för alla att hitta något av intresse. Det kan på ett självklart sätt ingå i ämnen som historia, samhällskunskap, geografi och svenska, men även i matematik, livskunskap, källkritik, språk, bild och teknik.

Hösten 2007 blir historia ett kärnämne på gymnasiet. Det innebär att alla gymnasieelever ska läsa 50 gymnasiepoäng i historia. Det gäller att göra historieundervisning intressant utifrån varje elevs situation och inriktning. Stockholmskällan ger möjlighet till variation.

Ett användbart verktyg

Stockholmskällan är finansierat av Kompetensfonden. Projektet har kostat 10 miljoner kronor. Kompetensfondens medel är till för att öka medarbetarnas kompetens, utveckla arbetsmetoder och effektivisera arbetet. Allt detta rymms gott och väl i projektet Stockholmskällan.

Medarbetare i Stockholmskällan är arkivarier, bibliotekarier, antikvarier, webbpedagoger, tekniker, statistiker och lärare. Projektet har inneburit konkret samarbete, teknikutveckling och digitalisering av material.

– Nu börjar Stockholmskällan bli ett användbart verktyg i mitt arbete

Sören Lindström.
Foto: U. Malm, SSM.

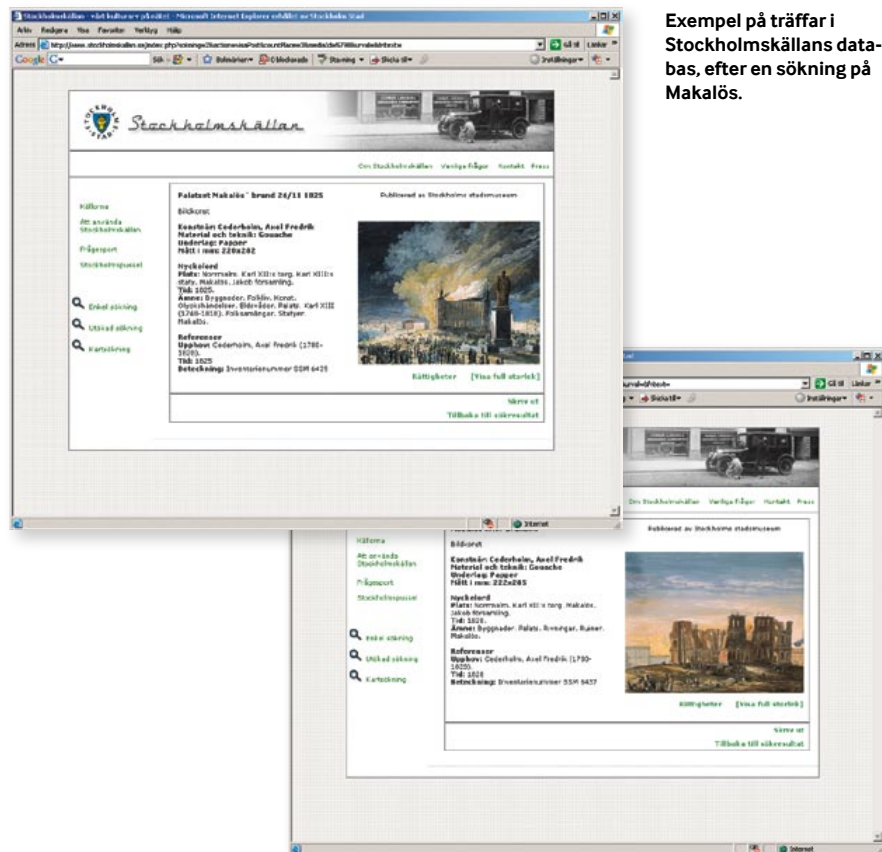
med besökare i Faktarummet, Stadsmuseets forskarsal, säger Sören Lindström, bibliotekarie på Stockholms stadsmuseum. Han har deltagit i arbetet med att tekniskt bygga den gemensamma databasen.

– Härom dagen hjälpte jag en elev som sökte bilder från 1960-talet i Vasastan. Hon ville också ha statistik från Vasastan. Vi hittade båda delarna i Stockholmskällan. Lättillgängligt för henne både hemma och i skolan. Dessutom kan hon använda bilderna

i sin rapport. Stockholmskällan har varit en rolig och lärorik arbetsuppgift. Arbetet har snirklat sig fram på slingriga vägar. Det har varit en läroprocess. Allt eftersom har vi lärt oss, kompromissat och kommit fram till ett konkret resultat. När fem institutioner, med olika material, infallsvinklar och synsätt ska skapa en databas som är enkel att använda, krävs kompromisser.

– Om tre år hoppas jag att Stockholmskällan används mycket i skolorna och att vi kontinuerligt har möjlighet att lägga in nytt material. Jag hoppas att Stockholmskällan ska förbli en gemensam angelägenhet i framtiden och att den blir ett självklart inslag i museets verksamhet, avslutar Sören Lindström.

Exempel på träffar i Stockholmskällans databas, efter en sökning på Makalös.

Adam Ljunggren och Peter Widerberg på Stadsmuseets gård. Foto: U. Malm, SSM.

Lättillgängligt arkivmaterial

Adam Ljunggren och Peter Widerberg går i klass 8d i Blommensbergsskolan. Just nu arbetar klassen med olika landmärken i Stockholm. Adam och Peter har valt Katarinahissen, som de ska läsa in sig på, fotografera och bygga en modell av. De ska också göra en film eller ett bildspel om byggnaden – en kort betraktelse som sedan ska presenteras för klassen och föräldrarna. De använder ofta Internet i sina skolarbeten, till det här arbetet ska de använda Stockholmskällan. Det är främst foton de är intresserade av, både gamla och nyare.

Adam och Peter gillar idén med Stockholmskällan. Webbsidan ser seri-

ös ut och det är roligt med gamla foton på Stockholm. Helst vill de att det ska finnas så mycket texter och bilder som möjligt, då blir Stockholmskällan mer användbar. Det är bra med teman som man kan fördjupa sig i som Slussen och Akalla.

– Jättebra! Det var Anders Sahlins spontana tanke när han hörde talas om Stockholmskällan första gången. Anders är Adams och Peters lärare. Han undervisar i svenska och samhällsorienterade ämnen (SO) i Blommensbergsskolan. Han har varit med från början i arbetet med Stockholmskällan och gett sina synpunkter på vilket material som borde

finnas i databasen. Enligt Anders är det bästa med Stockholmskällan att arkivmaterial plötsligt blir tillgängligt för skolor på ett helt annat sätt än det varit tidigare. Det krävs mycket planering för att få till ett lyckat besök i ett arkiv. Om arkivet finns på nätet kan man besöka det när som helst och så många gånger som man behöver. Samtidigt är han övertygad om att Stockholmskällan kan leda till fler klassbesök på Stadsmuseet, Stadsarkivet, Stadsbiblioteket och USK.

– Bildmaterialet är superintressant, säger Anders. Det griper tag i ungar och man kan resonera mycket kring en bild.

Det är särskilt två teman som fångat hans intresse.

– Temat om Slussen är överraskande roligt. Att det fanns så mycket tankar och känslor kring Slussen och så många idéer och visioner när Slussen byggdes, det är spännande. Temat Brott & Straff är också användbart. Jag är intresserad av mentalitet och hur människor har tänkt och då är kriminalitet intressant. Personliga reflektioner skiner ibland igenom i de offentliga dokumenten. Då blir historien verklig. Även eleverna är intresserade av Brott & Straff men också av hur det var i skolan för hundra år sedan. Många elever har svårt att navigera i Stockholmskällan. Man måste ha lite vana vid att bläddra i arkiv eller titta i kataloger och det har de inte riktigt koll på. Vissa ger upp snabbt.

– Nu ska vi ha ett par lektioner och titta på Stockholmskällan tillsammans, sedan får eleverna uppgifter där de ska använda sig av Stockholmskällan.

Idag använder många elever Internet i skolarbetet. Men de har dåliga sökstrategier och en övertro på Google. Anders Sahlins elever måste först söka information i böcker, därefter på nätet och då får de inte använda vilka sidor som

»Det krävs mycket planering för att få till ett lyckat besök i ett arkiv. Om arkivet finns på nätet kan man besöka det när som helst och så många gånger som man behöver.« säger Anders Sahlin

Anders Sahlin.
Foto: U. Malm, SSM.

helst. Anders upplever att framför allt svaga och lågpresterande elever är dåliga på källkritik på nätet. Det är lite krävande att ta sig an Stockholmskällan, eftersom den till största delen består av källmaterial som man måste bearbeta själv. Eleverna behöver vägledning. Det ställer krav på läraren att vara intresserad och ha rätt kunskap.

Anders Sahlin är övertygad om att Stockholmskällan kommer att ingå som en naturlig del i hans undervisning i framtiden.

John Toler är lektor i historia och filosofi på Kungsholmens gymnasium. Han har följt arbetet med Stockholmskällan från starten. Liksom Anders Sahlin ser han en stor fördel för skolan i att arkivmaterial blir tillgängligt på Internet.

Han vill se fler sammanhållna teman i Stockholmskällan med både källmaterial och bearbetade texter om historiska händelser och platser i Stockholm. John Tolers dröm är att Stockholmskällan ska

John Toler.
Foto: U. Malm, SSM.

fungera som en mini-historiekurs.

John Toler tycker att temat Brott & Straff är mycket användbart. Stadsarkivet har till exempel lagt in information

om en rysk terrorist som bodde på Hantverkargatan kring förra sekelskiftet. Det är spännande att få veta mer om enskilda öden och människorna bakom statistiken.

Kunskap för framtidens skola

Lisa Söderlund är nyutexaminerad mediapedagog från Stockholms universitet. Hennes examensarbete är en animation som illustrerar Akallas historia utifrån materialet i Stockholmskällan.

Lisa Söderlund.
Foto: U. Malm, SSM.

– Stockholmskällan är enkel och lätt att hitta i, tycker Lisa. Enligt henne ger Stockholmskällan en helt annan form av kunskap än en bok gör. Man kan läsa texterna i Stockholmskällan i vilken ordning man vill. Det här är ett nytt sätt att förmedla kunskap på, som Lisa tror kommer att bli mycket vanligare i framtidens skola. Eleverna får själva söka sin kunskap och undervisning i källkritik kommer att bli allt viktigare redan i grundskolan, spår Lisa. Hon hoppas att Stockholmskällan fortsätter att utveckla olika sätt att presentera material på.

– Det vore roligt om man kunde se hur olika platser i Stockholm har förändrats genom åren, som man nu kan göra i temat om Akalla, säger Lisa Söderlund.

Johanna Karlsson.
Foto: J. Gullstrand.

Johanna Karlsson har varit tjänstledig från sitt arbete som arkeolog på Stadsmuseet för att leda projektet Stockholmskällan.

– Internet är en viktig arena för den yngre generationen och på sikt

för alla. Det är angeläget att stadens kulturarvsinstitutioner finns där med ett seriöst innehåll, presenterat på ett enkelt sätt. Världen förändras och vi som arbetar med kulturarvet måste utveckla nya arbetssätt för att nå ut med vårt budskap.

– Stockholmskällan är ett samarbetsprojekt. Att samarbeta är intressant, svårt och tar tid. Vi har lärt oss mycket om oss själva och varandra under projekttiden. Processen att förändra synsätt och arbetsmetoder måste ske i det inre av medarbetarna. Olika bransch kulturer ska mötas vilket innebär att arbetet måste gå på djupet och kräver tålmod. Vi förändras tillsammans. Det är oerhört spännande och inte alltid helt lätt. Vi har utvecklat databasen och webbplatsen tillsammans. På det viset är alla delaktiga och nu har vi vårt gemensamma »skötebarn« som vi med stolthet kan visa upp och vidareutveckla.

– Det är angeläget att arbeta med historia på lokal nivå. Jag är övertygad om att kunskap om omgivningens historia gör att människor känner sig mer hemma och den känslan bygger en bra framtid. Jag hoppas att vi ska kunna locka fram en nyfikenhet på stadens historia och samtidigt få hjärnan att jobba lite. Att arbeta med källmaterial kräver tålmod, eftertanke och reflektion, avslutar Johanna Karlsson.